

Public 5A
Suplemento n.º 4 de

BOLETÍN MENSUAL
da
CULTURA GALEGA

Direitor Literario
Vicente Risco

Direitor Artístico
Alfonso R. Castelao

Administrador
ANXEL CASAL

DIRECCIÓN E REDACCIÓN:

Sto. Domingo, 47—OURENSE

ADEMINISTRACIÓN:

Real, 36 1.º—A CRUÑA

SUMARIO

CANCIOEIRO DAS RIBEIRAS DO TEA, por
Fermín Bouza Brey e Luís Brey Bouza.

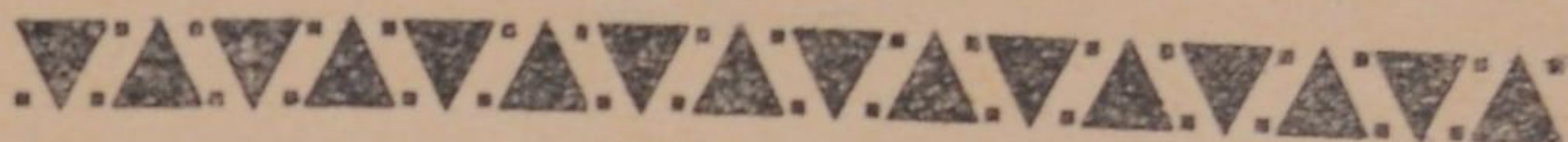
Agasallo de

ÓPTICA-PARDO

San Andrés, 50 - A CRUÑA Preguntoiro, 32 - SANTIAGO

VERBAS AXEITADAS

Ténse falado moito da Galiza pol'o mundo. N'un tempo os nosos guerreiros celtas estiveron d'autoalidade en Roma pol'o terror qu'ispiraban ós lexionareos. A mesma Roma xa cristián comentaría con gozo a conversión dos Suevos ó catolicismo; o primeiro pobo xermáneco que fixo tal cousa levado tanto pol-as verbas de San Martiño como pol'a invitación do paisaxe, do vivir e da raza domiñada. N'hai que dicir o que foi a nosa Terra dend'a descuberta da caba do Sant-Iago: de todol'os cons da Europa e da enorme Asia chegaban as olladas e as lembranzas saudosas dos que non podían facer o longo camiño pr'a recibir c'as bendicións das orballeiras sobr'o paisaxe verde, aquela ispiración que salvaba as y-almas e iba moldeando as inmorredoiras faccións do sembrante amado de Europa. Un labrego da Polonia, un mariñeiro das illas Far-Oer, un montañés da Armenia si aínda alentan nas tradicións das suas razas, ben saben car'onde*cai Galiza e Sant-Iago sin que teñan noticia d'outras terras e vilas da Iberia. A nobreza española non figura têr lle moito amor á xenealoxía, que si non vería com'as ponlas máis carregadas de heróicos froitos do bosque dos albres xenealóxicos, teñen a raíz galega e que eiquí fundaron as primeiras mansións de fidalguía. Mais Galiza non quixo ser xunguida ó carro do trunfador que teimaba levar ó sul o centro do vivir ibereco, e ficou esquencida e aldraxada. Agora volve a estar Galiza á moda, e por dous conceptos ben diferentes. Algús, os millores louban a nosa forza de vitalidade e presaxian o merecido pór vir á cultura galega; os mais (d'eles moitos inxenuos paisanos nosos) teiman facela un país de turismo, unha especie de parque verde, sombreado e refrescado pol'a mar, pr'a confiada folganza dos ricos d'iste mundo. ¿Hastra cando estarán en loita a Economía e a Dinidade? Que veñan cantos turistas queiran; somos bos acolledores e na relación c'o mundo temos mais que ganar que perder. Mais dinantes hai outro deber esencial que non admite demoras. Erguer a Terra pra que sexa un centro d'enerxías e non un vasto casino e un parque de vrán pra que se repoñan os mais, as enerxías gastadas. A sombra das nosas carballeiras será grata pra todos, e millor si eles ouservan na Galiza un pobo vital i-espranzado. Sería o colmo que despoixa de ser un pobo de servos nos voltáramos un gremio de hoteleiros e de alugiladores de Estética pr'os burgueses. Os antergos ergueron pra unha longa fé as basílecas románecas e c'un intuitivo misticismo labraron a terra dende longos séculos os nosos labregos. N'outro tempo viñan pelengrinos e non turistas. Pra atraguer á xente compre que outravolta o turista despoixa de têr andado os nosos vellos camiños e admirado os nosos tesouros d'arte e sentido a doce fala armoñosa, leve a sensación de ter comprado unha pelegrinación a unha terra da Europa que vive n'un abrete de novos tempos e sabe alcanzar mais grorias no futuro qu'as fundadas con respecto dos tempos pasados.

SUPLEMENTO GRATUITO DE NÓS

1929 - FASCÍCULO IV

MES DE MARZAL

Cancioeiro das ribeiras do Tea

Dame de beber ribeiro
ribeiro de Ridadavia.

Dame de beber ribeiro,
ribeiro da tua labia.

A vida que leva o probe
é como a vida do grilo:
pol-o día muita fame,
pol-a noite muito frío.

Quedache de vir às nove
viñeches às nove e media,
tí non sabes que é pecado
enganar a unha morena.

acudirlle ô voso cura
que caiu do campanario
antre as follas da verdura.

A miña muller é vella
de vella non pode andar,
heina de levar ô monte
i-heina de deixar quedar.

Si tí viras o que eu vín
nunha pola de un vimieiro:
unha pulga a bater sola
nas costas de un zapateiro.

Fuches tú, fuches tú, fuches tú,
fuches tú a brincar ô palleiro,
fuches tú, fuches tú, fuches tú,
que inda traes as pallas no cú.

Señora María, Señora María,
o seu galo canta i-o meu asubía.

José vai lavar a perna,
José vai lavar o pé,
José era pequeniño,
José pequeniño é.

Como sei que che gusta
o arrós con leite,
como sei que che gusta
convidareite.

Adequira a derradeira producción

Como falan os brañegos

de Noriega Varela.

O cura vendeu a burra
por non lle dar a cebada,
agora vai ôs enterros
a cabalo da criada.

Muito miras para mín,
muito me chiscas o ollo,
son criada de servir
non fago caso de todo.

Si queres aquí, aquí,
si queres alá, alá,
si queres na carballeira
na carballeira será.

O crego e mais a criada
foron xuntos ôs feixóns;
â criada cáenlle as saias,
ô crego cáenlle os calzóns.

Pica, canteiriño, pica,
pica na pedra miuda,
pica na muller allea,
que outro picará na túa.

O señor cura de Xinzo
ten de pulgas un ferrado,
outras tantas deullé a moza
por facerlle un anicaco.

Dulce nombre de Jesús

Todos poden conocer o noso pasado, mercando

Historia Sintética de Galicia

por R. Villar Ponte.

BANCO PASTOR

(Casa Fundada en 1776)

Capital suscrito	Ptas. 17.000.000
Id. desembolsado	» 11.000.000
Fondo de reserva	» 3.500.000

Casa Central: A CRUÑA

Sucursales en:

BARCO DE VALDEORRAS, CARBALLIÑO,
CARBALLO, O FERROL, A ESTRADA, LU-
GO, MELIDE, MONDOÑEDO, MONFORTE,
MUXÍA, NOIA, OURENSE, ORTIGUEIRA, PA-
DRÓN, PÓBOA DO CARAMIÑAL, PONTE-
DEUME, RIVADABIA, RIBADEO, SARRIA,
TUY, VERIN, VIGO, VILLALBA e VIVEIRO

*Intereses que se abonan en cuenta corriente
de pesetas:*

Disponible a la vista	2 1/2 ⁰ / ₀ anual
» a tres meses	3 ⁰ / ₀ »
» a seis meses	3 1/2 ⁰ / ₀ »
» a doce meses	4 ⁰ / ₀ »

Telegramas: P A S T O R

que barbas ten aquel home.
—Está calada, miña filla,
que a morriña todo come.

O señor cura de Arnoso
é un señor moi honrado
que manda chamar ás mozas
a media noite no adro.

Miña prima ten un galo
canta como unha galiña,
damo, miña prima, damo
damo, miña queridiña.

Meu coletíño de tela
hoxe por gala salíu,
a xentiña fala, fala
i-a miña bolsa o sentiu.

As herbas do campo secan
e volven a entenrecer.
Tamén os amores marchan
pero vólvense a querer.

Como queres que che quera
nin que che teña afición
si outro paxariño voa
dentro do meu corazón

Eres alta i-eres baixa,
eres así coma eu quero,

A Lagarada

por Ramón Otero Pedrayo.

eres a millor laranxa
que ten o meu laranxeiro.

Teño un caravel na horta
de vintecinco cores,
vincecinco puñaladas
pra lle dar ôs meus amores.

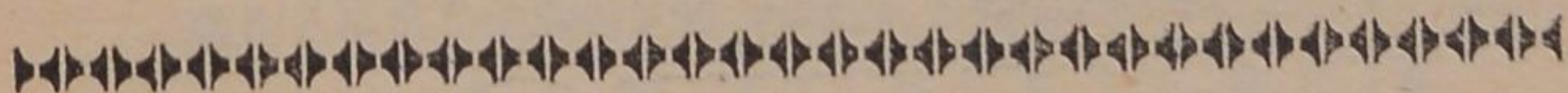
Fuches falar mal de mín
a xunta dos meus amores,
fai de conta que botache
auga por riba de frores.

Fuches falar mal de mín
a xunto quen me quería
todo canto lle contabas
todo canto me decía.

Fun ô serán a Leirado,
dín volta por Tortoreos,
si non foran os amores
non se daban os paseos.

Salgueiro do pé do río
cuberto de frores brancas,
¿como queres que te queira
tendo cortexo de tantas?

Amores ô lonxe, ô lonxe
que preto calquera os ten...

Suscríbese a

A Nosa Terra

Idearium das Irmandades da Fala.

Eu tamén os teño lonxe
e correspóndenme ben.

O día que vín ô mundo
tamén naceu o descanso;
quen me quere non-o quero
e quen quero non-alcanzo.

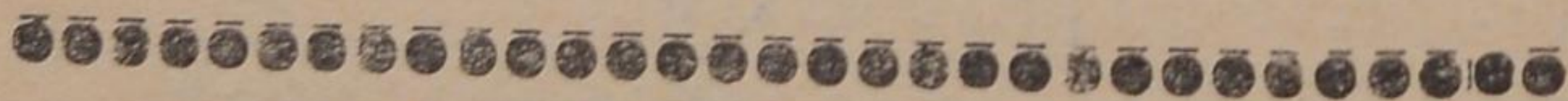
Hai que alta vai a Lúa,
mais alto vai o luar,
mais alta vai a fortuna
que Dios ten para me dar.

De Lisboa me mandaron
tres peras n-un ramalliño
¡quen será esa persona
que me ten tanto cariño!

Miña nai, miña naiciña,
que boa nai teño eu:
vendeu o seu coletinho
para me mercar o meu.

Canta, cuco; canta cuco,
na rabiza do arado...
As mulleres antre os homes
hevos gando mal gardado.

Canta, rula; canta, rula;
canta, rula, n-aquel souto...

ESTEBO

por Xosé Lesta Meis.

A novela que refrexa a nosa vida aldeán

taberneira, bote un neto
que o meu primo pagará.

Rapariguiña do gando,
que herba lle botas ô pelo
—Bótalle unha herba do monte
que lle chaman trementelo.

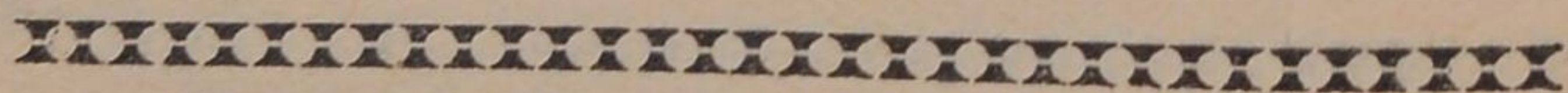
C-un anaco de un petillo
e unha copa de augardente
e un abrazo de unha moza
xa marcha un home contente.

Manoel, Manoeliño,
Manuel, cara de rosa,
lévame o gando a beber
â fonte da Ramallosa.

Décheme unha pera parda
toda rillada dos ratos;
a quen lle deche os cariños
dalle tamén os abrazos.

Non faledes mal dos homes
que tamén lles quero ben:
cortalos e rabandalos
e metelos na sartén.

Gastas muita fantasía
toda a botas de pranta,

SEGUNDO LIBRO DE C O U S A S

POR CASTELAO

3 PESETAS.

comes o caldo sin unto,
dormes na cama sin manta.

Gastas media sobre media,
gastas febilla de prata,
gastas muito, vales pouco,
i-eso heche o que che mata.

Malo raio parta ôs homes,
i-ô primeiro sea ô meu:
home que non gana a vida
para que o quero eu.

Chamácheme pera parda,
pera parda quero ser,
anque caia de madura
comer non me has de comer.

De Lisboa me mandache
un pano de seda branca,
mozo bonito e gabacho,
c... na tua planta.

Asubíasme de lonxe
como can que anda perdido;
eu non son muller de caza
que entenda por asobío.

Salgueiro prende de pola,
ameneiro de raís;

OBRA NOVA

Romances Galegos

POR EDUARDO BLANCO AMOR

amores que foches de outros
para mín xa non servís.

Chamácheme trovisquiña,
herba que o gando non come,
vale mais ser trovisquiña
que muller de ruín home.

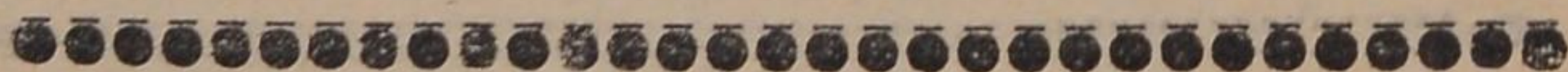
O anelo que me deche
heino de pisar cos pés.
Antes de casar contigo
hei de saber quen ti és.

O cura chamoume rosa
i-eu tamén lle respondín:
— Señor cura, de estas rosas
non-as hai no seu xardín.

Cálate, vaite calando,
cara de Sardiña cruda,
que parecees o meu porco
cando come a lavadura.

Olvidácheme, olvideite,
metinche a figa nos ollos,
o día que me olvidache
xa tomei amores novos.

Cando quixen non quixeche,

Xa apareceu

CANTIGAS E VERBAS AO AR

Poesías por Xulio Sigüenza

ora queres i-eu non quero,
levarás a vida triste
que eu ven alegre cha levo.

Olvidácheme por probe,
i-eu por rico che deixei;
vale mais probe con honra
que rico de mala ley.

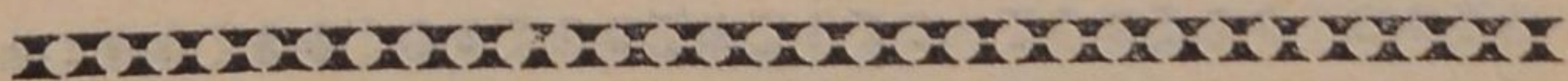
Cálate, vaite calando,
cara de caracandil,
fociño de porco bravo,
barriga de tamboril.

O cura vendeu, vendeu,
non tiña mais que vender:
vendeu o libro da misa
borracho para beber.

Miña nai por me casar,
meu pai por me dar o dote
saltaron a pelexar
rompéronlle os pés ô pote.

—Eu quería-me casar,
miña nai, non teño roupa.
—Cala, miña filla, cala
que unha perna tece â outra.

As señoritas do pueblo

O Galo

*Obra póstuma de Amado
Carballo*

Libro-homenaxe. 3 ptas.

todas moi bonitas son
quen m-as dera ver no campo
a tirar pol-o legón.

Miña nai deume unha tunda
co aro de unha peneira:
Miña nai teña vergonza
que ven a xente da feira.

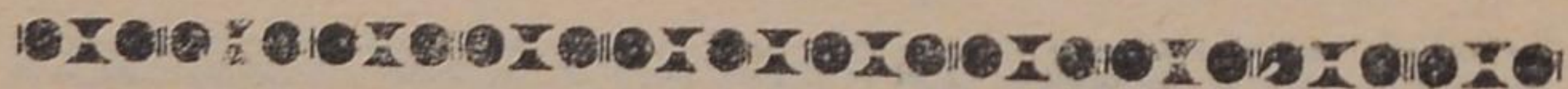
Maruxiña chora, chora,
Manoel, que lle fixeche.
—Tireille dende a ventana
cunha manzán de alcipreste.

Os solteiros valen ouro,
os casados valen prata,
os viudos calderilla
i-os vellos folla-de-lata.

Meu amor é tartamudo
i-ô falar tartamudea
e pra decir, que me quer
tarda tres horas e media.

Eu pasei pol-a tua porta
era no mes de Xaneiro,
as espigas do canastro
eran rachóns de piñeiro.

Arrabeas pol-a peneira,

Honremos a quen nos honra
protexendo ô «Seminario de Estudos
Galegos»

arrabeas por peneirar,
arrabeas por ter amores,
arrabeas por te casar.

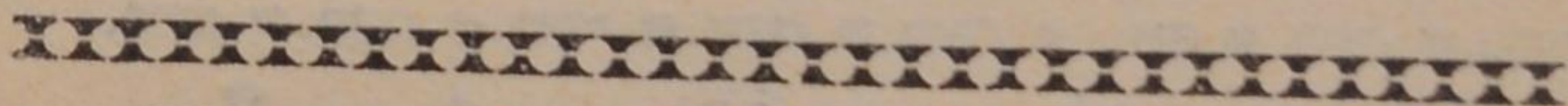
Carmela, Carmela,
que pena me das,
nos campos de Cuba
morreuche o rapás.
Morreu, morreu,
deixalo morrer,
para ti Carmela
rapaz ha de haber.

¡Ai roxiña, roxiña do pelo,
ven conmigo a mallal-o centeo;
o centeo, o centeo, a cebada,
ai roxiña, miña resalada!

De alá da banda do río
ten meu pai un castiñeiro
que da castañas no Agosto
i-uvras brancas no Xaneiro.

O paxaro de María
anda nas miñas cereixas,
come paxariño, come
que ei de ver as que me deixas.

O carballo do Galleiro
ten a folla revirada

Conto de Guerra

Arte e literatura, por Camilo Díaz.

que lla revirou o vento
unha mañán de xiada.

Este é o tempo do tróupele, tróupele.
este é o tempo de troupelear,
este é o tempo de mazal-o liño,
este é o tempo do liño mazar.

O home para ser home
ha de ter as pernas tortas,
a barriga nas illargas
i-unha xoroba nas costas.

Manuel fixo unha fonte,
púxolle o bico de prata;
as mozas non van a ela
Manoel todo se mata.

Alá arriba non sei donde
había non sei que santo,
que rezando non sei qué
gañábase non sei canto.

Hoxe en día fai un ano
que ti me deche un abrazo;
tan apretadiño foi
que inda me doi o cachazo.

Os homiños que hai agora
son poucos e valen menos,

Tríptico Teatral

por Antón Villar Ponte.

Tres visións: o caciquismo, a emigración i-as supersticións

vai o cento a catro cartos
como os xurelos pequenos.

Os homiños que hay agora
todos feden ô chamusco;
durmen na cama sin manta,
comen o caldo sin unto.

Miña nai por me casar
prometeume unha galiña,
e despois de me casar
díxome que non-a tiña.

A tua nai xa llo dixen,
a teu pai téñolle medo,
a tua nai xa llo dixen
miña roxiña do pelo.

Sempre m-andas preguntando
de que romería veño;
veño de Santa Lilaina,
de Santa Lilaina veño.

Casaime, meus pais, casaime.
namentras son rapariga
que o millo sachado tarde
non da pondón nin espiga.

Eu caseime no Araño
ca filla do Arañón;

.....
Estáse imprentando

Vaosilveiro

novela por Gonzalo López Abente.

ela bunita non era,
probe si, honrada non.

Non te cases c-un ferreiro
que é moi malo de lavar;
cásate c-un mariñeiro
que ven lavado do mar.

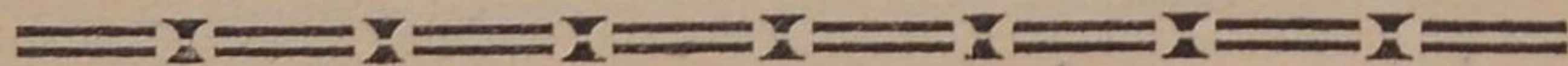
Os ollos brancos son falsos
os negros namoradeiros,
vivan os ollos castaños
por firmes e verdadeiros.

Os mociños que hai agora
son muitos e tratan ben;
si estrenan unha chalina
xa non falan con ninguén.

As sete-estrelas van altas
a lúa metida vai.
Vaite deitar, rapariga,
na cama con tua nai.

Non te fíes, rapariga,
no pedreiro que ben canta;
é a fariña da pedra
que se lle pon na garganta.

Fuches a Vilagarcía,
fuches e non viches nada,

DEBE CONOCER

Elementos de Metodología de la Historia

POR VICENTE RISCO

A hixiene nos nenos

é a garantía da sua saúde física e moral no día de mañá

No diario aseo dos seus nenos emplee o

Jabón Sales de la Toja

único que ás suas altas calidades meiciñas xunta toda a finura e perfume d'un xabón

1 pta.

Pastilla

de tocador. Contribuie ô perfeito desenrolo das criaturas e evita o perigo da escrófula e o raquitismo.

JABÓN

La Toja

Unico en el mundo

O "Xabón da Toxa" ademais de ser o mellor é un producto galego que nos honra no mundo enteiro

non viches beilar o Sol
no medio da mar salada.

Pontevedra é boa vila
dá de beber a quen pasa,
a fonte da Ferrería
San Bartolomé na praza.

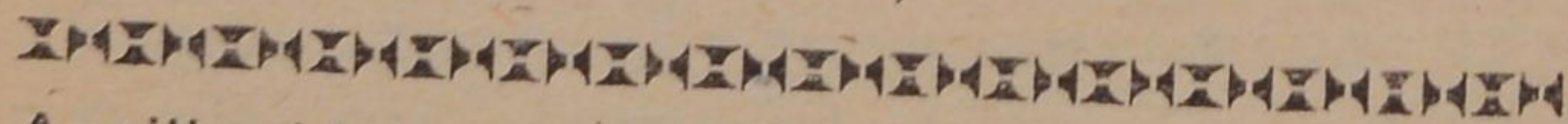
Separaino, separaino
o viño tinto do branco,
a mín xa me separaron
de quen eu quería tanto.

Silva verde, non me prendas
mira que non me aseguras,
mira que xa levo rotas
outras cadeas mais duras.

Dulce nombre de Jesús,
tan altiño se foi pôr,
dalle o aire, dalle o vento,
danlle os raíños do sol.

A carretera de Vigo
quen a ha de pasear
os carrexóns da sardiña
de noite pol-o luar.

Esta noite hei de ir alá,
rapariga, ten-o certo,

A millor historia do século pasado

Os Camiños da Vida

por Otero Pedrayo

o pestillo do portal
déixamo quedar aberto.

Somos os de Areas, somos,
non-o podemos negar,
somos os de Areas, somos
do partido liberal.

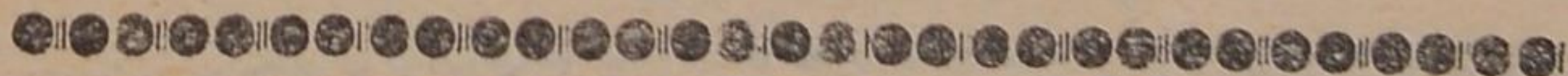
Eu ben vín estar o moucho
enriba de un cacho de uvas;
vaite de ahí morte negra
desamparo das viudas.

A subir o alcipreste
cheguei o medio e caín,
o alcipreste é a morte
i-eu para morrer nacín.

O cura e mais a criada
ordenaron de cocer,
tiñan a leña no monte
e a fariña por moer.

Chamácheme moreniña,
blanquiña vaite lavar;
dices que non teño amores
inda chos podo emprestar.

Teño unha silva na porta
que me pica que me prende;

DE MIN PRA VÓS

Contos do pobo, por Ricardo Carballal

teño unha mala veciña
que por diñeiro me vende.

A subila e a baixala
a costiña de Canedo,
a subila e a baixala
perdín a cinta do pelo.

Carballeira de San Xusto,
carballeira derramada,
naquela carballeiriña
perdín a miña navalla.

Eu ben vexo o castiñeiro,
tamén lle vexo as candeas...
Cando te vexo, Rosiña
córreme o sange das veas.

O meu amor díxome onte
que me había de ver hoxe,
por agora inda non tarda
que ten a pousada lonxe.

Teño carta no correo
e non sei de quen será.
Si é de Xosé non-a quero,
si é de Manuel veña xa.

O meu amor é pequeno
i-eu tamén son rapariga.

Fagamol-a nosa Arte na nosa lingua
si queremos que sexa nosa

namoróume de pequena
non m'a de dar mala vida.

Fuches o primeiro amor
que me enseñache a querer
non me enséñes a olvidar
que non-o quero aprender.

O loureiro raís de ouro
bota folliñas de prata...
Coller amores non custa
olvidalos si que mata.

A rais do toxo verde
é moi mala de arrincar...
Os amoríños primeiros
son moi malos de olvidar.

Atrévete, queridiño,
atrévete venme a ver.
As cartas son escusadas
para quen non sabe lêr.

Manuel, Manueliño,
Manuel feito de cera;
quen me dera ser o lume
que ô meu Manuel derretera.

Non me tires con pedriñas
nin con mazáns retalladas,

●=====●=====●=====●=====●=====●=====●
O mais típico da nosa terra refrexado
artísticamente por Xaime Prada.

Grabados en Linoleum

eu non nacín para tí
non me sigas as pisadas.

Xa comín e xa bebín,
xa botei auga no vaso;
xa tomei amores novos
e de tí non fago caso.

Nunca fun ô desafío,
nunca fun desafiada,
nunca fun ô desafío
co-a tua cara lavada.

Maruxiña que dixeches,
Maruxiña que falache,
si non sabes o camiño
volve por onde pasache.

Chamácheme pouca roupa,
si tes muita é teu proveito;
menos teño que quitar
de noite cando me deito.

FERMÍN BOUZA BREY E

LUIS BREY BOUZA.

—1928—

Lea vostede

O porco de pé

por Vicente Risco.

MERQUE:

**REGVNDO · LIBRO · DE
COYVXIA
POE · EXBATO**

3 Pesetas.

Casas recomendadas

ÓPTICA - PARDO

Procedimentos
centíficos

Santiago. :-: A Cruña.

Sombreireiría

Lemus

A mais económica de
Galicia

S. Andrés 74 A Cruña.

Merceiría OTERO

Artellos de labores: Novedás
para dona e cabaleiro

Apresto de froles: Lâs, me-
dias, calcetis, cravatas, cue-
llos e camisas

Real 58 A Cruña.

Dr. MOSTEIRO

Médico - Dentista

Praza de Lugo, 19 A Cruña.

Imprenta

“NÓS”

Execútanse toda crás
de traballos tipográficos.

Real, 36-1.º A Cruña.

Calzados SENRA

GRAN FÁBRICA

A CRUÑA

FERROL VIGO

ADEQUIRA:

Elementos
de Metodología
de la Historia

por VICENTE RISCO

Urbano Losada

Médico

Fernández Latorre, 104-1.º

A CRUÑA

Vicente Risco

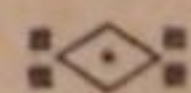
ABOGADO

Santo Domingo, 47.

OURENSE

Camilo Díaz Baliño

PINTOR ESCENÓGRAFO

Hortas, 37

Santiago.